

en 1981

san tannan — nimòrò 112
 zuwèn kalo — san 1981
bp:24 - bamakò (mali)
 téléfòn: 22-21-04 CCP: 0155
 dòròmè 5
 kibarudilalaw kuntigi: amadu ganyi kantè

kibaru

a bè bò kalo o kalo, faso ka kibarudiso ka yamaruya kònò

—sèbèkèla yèrè-yèrè tè sègèn—

mògò b'a k'i yèrè ye

N'a fòra ko sèbèkèla tè sègèn, a ma fò ko baara tè digi a la; a ma fò ko fèn tè fèn tinyè a ye.

Mògò ye kolo ani sogo de ye ; baara suguya bée bée kolo ani sogo kumu ; k'u magaya. Ni farikolo kumu na, mògò bée dimin kòlòsi i yòrò bée la.

O sègèn n'o dimin ko tè. Olu bée bée sòrò, hali mògò minw tè baara kologirin kè.

N'a fòra ko sèbèkèla tè sègèn, o kòrò ye k'a t'a tègè jan mògò wèrè ye...

wali k'a k'i yèrèrè la

Mògò bée fèn o fèn kè, i ka kan k'o kè sèbè fèn ye; k'o kè ni sèbè ye. Manamanako kèlaw b'a k'u yèrèw de la.

A bée fò ko ni mògò m'a k'i yèrè ye, i b'a k'i yèrè la. Baara ma bò baara la; mògòw de bòra nyögón ma.

N'an'sonna mògòw bòli ma nyögón na, an'ka kan ka sòn baaraw bòli ma nyögón na.

Kuma lasurunya la, a bée fò ko dò siyènako tè dò haminako bò.

mali denw dòròn de bè se ka mali bò nògò la

bolomafara

Tuma caman, kibaru bée segin nin kuma in kan. A kòrò tè kumasen dèse ye. A kun ye sèbè jira de ye ; bawo, kuma nyuman kelen fòko caman ka fisa ni kuma lankolon suguya caman fò ye.

Dèmè, jamanaw ani hadamadenw ni nyögón, o tè dòwèrè ye bolomafara n'a di cogo kò. Fèn bée di cogo b'a nège don, wali k'a bò mògò la, fo mògò yèrè ta.

halala

Sira bée lajèlen kan, fo bana, hadamaden cèkanyi a halala de kun na. O halala tè sòrò munyu; kalan; baara ani nafa kò. Olu fana tè kè, k'u nyè hakili nyuman kò.

A kèra politiki sira ye o; a kèra jamana fanga labato sira ye o, a kèra hadamadenya sira ye o, jèkulu si tè kè fèn ye a yèrè kò.

"UDPM" ye san 2 sòrò

K'a ta san 1979 mari-si kalo la, ka n'a bila nyinan marisi kalo la, malidenw ka pariti ye san 2 sòrò.

San 2 ninwòndò, "UDPM" ye gèlèya damadò sòrò. Gèlèya yèrè man jugu, k'a d'a kan ni mógo ma fili, i tè se; ni mógo ma nyani, i tè lafiya; nka ni gèlèya ma hadamaden, wali tòn sòn hakili nyuman na, o de ka jugu.

A dònnna ko "UDPM" jè-kulu ka gèlèya n'a ka nògòya b'a nyémogòw bo-lo. Tòndenw tè tòn labato abada ni tòn nyémogòw ma kè mógo laadiriw ani mógo sabatilenw ye.

O kòsòn, zeneralis Musa Tarawele, n'o ye "UDPM" nyémogòba ye, o y'a jira ko nyinan, k'a ta Awirili kalo la, ka t'a bila Nowanburu kalo la, komitew, susèkisònw ani sèkisònw ka kan ka nyémogò kuraw sugandi, minw bè hami ni faso ka nyè-taa ye sanga ni waati bèe. A ka kan fana k'a wajibiya nyémogò ninw ka sugandi jama fè. O kama, mógo si man kan k'i sigi, k'i bolo d'i sen kan, k'u mana bèn mógo min kan, k'a yèrè sònna o ma. O tè bèn jè-kulu si kònò; sabu mógo kelen, hakili kelen, mógo fila, hakili fila; jè ka fò ye daamu ye.

Ni mógo sabatilenw sòrla, walasa tòndenw fari bè se ka walawalan u kan, "UDPM" bè bée dusu suma.

"UNTM" ko miiri ani taasi:

San o san, baarakèlaw ka seli bè kè Mè kalo tile ! la. San in ye don barikama ye, sabu, jamana si tè bò nògò la baarakèlaw kò.

San tòw la, Mali baarakèlaw tun bè nyènajèw kè, k'u ka nisòndiya jira jamana fan tan ani naani bée fè. Nyinan, "UNTM" ya nganiya ko nyènajè si kana kè sellidonya in la; don in ka kan ka kè miiri ani taa si don ye.

An k'an miiri : Baara caman kèra; kuma caman fòra; nka faso jòli siratigè la, tuma bée, baa-ra kète de ka ca ni kèlen ye. An k'an taasi : Gèlèya mana kè cogo o

cogo, nògòya b'a kofè; gèlèya b'e dinyè fan bée kònò; munyu ni sabali kòrò ka di; Baara nyògòn tè; mógo si tèna Mali jò malidenw kò.

Selidonya in bè kè miiri ni taasi la; nka nisòndiya b'olu jukòrò, k'a d'a kan dò farala saraw kan Awirili kalo la. Gofèrènama ye dò bin, ka bò baarakèlaw ka nisòngò la.

"Kibaru" ka foli ani dugawu bè ka taa Mali baarakèlaw bée lajèlen ma, ani dinyè baarakèlaw bée, minw m'u faso fili nyani ye.

Woro

Aw k'a dòn ne siranna woro nyè.
ee! dinyè laban woroko,
Muso dòw bée fini bolo surunya,
O tumana k'u woro bò cèw la,
N'o kèra cèw bée hauja woro nò fè.
Ni muso dòw bée taama, u bée fini kòròta
Kà bò u woro la cèw k'o ye.
Ni muso min ma se woro la bi,
K'o tè muso nyuman ye
ee ala! ne siranna woro nyè.
Cèw ko woro, musow ko woro,
Woroko bòra tulonkè la
N'an m'a lajè ka fu siri woroko in na;
Woroko ye kalanw tinyè,
Woro ye waritigi dòw bin
Woro ye faantán dòw bila u sen fè,
Woro ye jòyòròtigi dòw bò u jòyòrò la,
N'i bée woro fè, woro n'a d'i ma;
N'i tè woro fè, woro n'a d'i ma.
Ee! siran tè maa tila woro la tun,
Boli tè maa tila woro la tun.
Ee! woroko, ne siranna woro nyè.
Woro bée mago min sa, a t'o nyè.

Bafin Tarawele
ka bò Monba
Tuguni kafo
Kulukoro mara.

Nin
ma, fo
cè pas
dò la,
- Nd

A
- Ba
k'a da

Musc
guya k

Muso
fariya
di wul
dum m
nyè ji

San
lo kér
1979 F
kèra t
ni móg
jatemi
kun f
di ko
kan k
walima

O tè
rè sòrò
kalo ti
b'a fè
ma nyèn
kalo ma
san mi
di ?

Isa

Tubab
Kelen
ani lèr

si:

é ;
bée
ali
gòn
jòkè
nka
òrò
ala
alo
bin.
ni-ani
ali
len
law
ili

kibaru kanubagaw kuma yòrò

muso jugu man nyi

Nin ye cè dò ye; a muso tun ka jugu a ma, fò k'a dama tèmè. Muso ka juguya fè, cè pasara i n'a fò bana b'a la. Fo don dò la, musokòró dò y'a nyiminka. O ko : - Ndenkè, mun bana b'i la ?

A ko :
- Bana tè n'na: ne muso de ka jugu fo k'a dama tèmè. O de ye ne pasa.

Musokòróba k'o tè basi ye; ko a bè juguya ban a la.

Musokòróba in ye to tobi, k'a diya, k'a fariya kosèbè ; ka tila, k'o to bò, k'o di wulu ma. To farimya fè, wulu bè to dum na, a nyè ji bòra, musokòróba yèrè nyè ji bòra.

Muso jugu in nana i jò k'u filè; a kabakoyara u fila la. Wulu bè to dum; a bè kasi. Musokòróba yèrè bè kasi.

Musokòróba y'i kan to a ma :

- Nin tun ye ne terimusó ye; a tun ka jugu a cè ma. Mògò bée kumara a fè, ka dèse ; a ma ko to mògò ta la ; Ala y'a yèlèma ka kè Wulu ye. An'ye nyogón ye ; a makari donna n'na ; o kama n'ye to di a ma. A yèrè hakili jiginna a ka kétaw la.

Muso jugu bòra ye, ka taa yafa nyini a cè fè. A cè ka sòrò ka lafiya.

Basaro Ture
Kono Joro
Segu Mara la

nyininkali jaabi

San 1978 Feburuye kalo kèra tile 28 ye. San 1979 Feburuye kalo fana kèra tile 28 ye. O tuma, ni mògò b'a fè ka san jateminè sèbèn dila i kun fè, i b'a dòn cogo di ko Feburuye kalo ka kan ka kè tile 28 ye walima tile 29 ?

O tèmènnèn, n'i ye hè-rè sòrò ka bèn Feburuye kalo tile 29 ma, e dun b'a fè k'o kè san yèlè-ma nyènajè ye, Feburuye kalo mana kè tile 28 ye san min, i b'o kè cogo di ?

Isa dawu, animatèri ka bò Sòkè, Bi-la lamini, Segu mara.

Tubabu jate la, san kelen bè bèn tile 365 ani lèrè 6 ma. Tile ke-

len bè bèn lèrè 24 ma. O la sa, san naani o san naani, Feburuye kalo bè kè tile 29 ye, bawo lèrè 6 minw bè san tile 365 kan, olu bè fara nyogón kan; san naani kònò, o bè kè lèrè 24 ye, lèrè 24 dun fana ye tile kelen ye, o tile kelen de bè fara Feburuye kalo tile 28 kan k'o kè tile 29 ye.

San 1977: tile 365 ani lèrè 6, Feburuye kalo kèra tile 28 ye

San 1978: tile 365 ani lèrè 6, Feburuye kalo kèra tile 28 ye

San 1979: tile 365 ani lèrè 6, Feburuye kalo kèra tile 28 ye

San 1980: tile 365 ani lèrè 6, Feburuye kalo kèra tile 29 ye, bawo lèrè 6 minw fara nyogón

kan, k'o kè lèrè 24 ye, o lèrè 24 ni tile kelen bè ye kelen ye, o de tile kelen in farala Feburuye kalo tile 28 kan k'o kè tile 29 ye.

San 1981, 1982 ani 1983, olu bè la Feburuye kalo bè kè tile 28 ye, nka san 1984 la, Feburuye kalo bè kè tile 29 ye.

O temennen ko ni mògò ye hè-rè sòrò ka bèn Feburuye kalo tile 29 ma, e dun b'a fè k'o kè san yèlèma nyènajè ye, ni Feburuye kalo kèra tile 28 san min, o ka nògò, i b'i ka nyènajè kè o don (kalo tile 28), bawo Feburuye kalo tile 28 o, a tile 29 o, o bè ye kalo sa ye.

Mamadu Nyama Jara
Kibarudilala Bamakò.

tayiru banbera ka maana

bitòn kulubali

o don, bamanan ka jamana mara Segu yan,
san kêmè fila mugan k'a jè, ani kalo naani.
san kêmè fila mugan k'a jè,
a bamanan jate y'o ye.
a silamè jate bè taa bèn
san alisilamèya kêmè, ani san bisegin,
ani kalo naani.
bamanan ye jamana mara o kôñô.
Bitòn ka mògô, olu ye mògô wôorô ye,
olu ye san dèbè kè fanga na Segu yan.

a daminè ye Bitòn yèrè ye.
a denkè, o ye Denkôrô ye.
a denkè filanan ye Buwakari ye.
a denkè sabanan, o ma balo.
o tuma na, Ngônyi Tônmasa,
o ye Bitòn ka mògô dô ye,
minènw bilalen kô Bitòn fè,
Ngônyi Tônmasa ye wolo kan sigi kè.
Ngônyi Tônmasa, o bôlen kô wolo kan,
Gasinkaw ka Kafajugù, o ye minènw ta,
o ye Bitòn ka mògô dô ye.

o bôlen wolo kan,
Pelengana Kanubaanyuman, o ye fula ye,
a tògô ye Yôrô, a jamu ye Bari,
misi caman tigi don.
Bitòn tun mana sigi u ka fèn min na,
a bè na ni nònò kènè ye,
ka n'a di u ma,
a bè na ni nònò kènè ye, ka n'a di u ma,
a bè na ni nònò kènè ye, ka n'a di u ma.
mògôw sigilen y'i kan to ko :
- nin cè in kera anw kanubaga ye dè.
an sigi o sigi, a bè na ni nònò ye,
ka na nònò d'an ma.
nin kera an kanubaga ye dè.
kabini u mana a kun bôlen ye ka ban,
u b'a fô : - an kanubaa bè na.
o de kera sa, k'a fô
ko "kanubaanyuman", "kanubaanyuman",
n'o tè, a tògô ye ko Yôrô,
a jamu ye ko Bari.
misi caman tigi tun don.
Kumarela kulew de ye
sigi yôrô fôlô jira a la Pelengana,
n'o tè, o y'a sôrô, a yèrè ma sigi yen fôlô.

◦◦◦

u ko o tuma na sa,
olu bêe lajèrèlen balolen sigilen bè yan :
- aw ye nin nyôgônnâ hôrôñ kan fô,
anw nyamakalaw balolen bè yan.
bilakoroninw ka kô mògô nana,
o ye Bitòn ka kala ta.
bolokodenw ka kô mògô nana,
o ye Bitòn ka kala ta.
muso kònòma nana,
o ye Bitòn ka kala ta.
e, bala sara, bala wèrè sara,
o tuma ña sa,
fo ni jugunin kera faso kònò nyamôgôden ye.
n'o tè, ko dô tigiyâ selen bè a yèrè ma dè.

ò, jeliw sôrôla ka mankan wuli yan de,
ko : - Masunu den Sunu Mamari,
i ka kala tara.
Delibajè Sakô den Sunu Mamari,
i ka kala tara.
Kabajè Sakô den Sunu Mamari,
i ka kala tara.
tu kôrô Mamari ni Jalaba Nènè,
i ka kala tara.
a muso ye Nènè ye, o bôra Jalaba.
bamananmusow dé tun bè sôrô,
ka laban sa, k'a fô,
an ka tòntigi fôlô muso tògô ye ko Nènè.
bamanan dugu o bamanan dugu,
ni tòn tun bè kè yenninnô,
u bèe bè ka muso kelen dilan,
k'o bila ko "tòn Nènè".
o dara Bitòn muso Nènè tògô de la,
ale de ye jamana in tòntigi fôlô-fôlô ye.

◦◦◦

Bitòn sôrôla ka laban, jeliw k'a ma sa :
- i sigira wolo kan,
hôrôñw bëenna a kan, k'i sigira wolo kan.
ayiwa, Bitòn, kabini kelen,
jama kelen bè ka manyôkala bugu de dilan,
ka mògô bila a kònò.
a kana kè i nyè na
k'i kelen bè ka mugu ci ka Segu mara dè.
i ma mugu ci k'an mara, kabini kelen.
i ba ma kôori kè k'a fô, o fini kònò feerela,
ka kolon dan ka don an na.
an ma kè jòn ye, kolon na jòn t'an ye.

ka masala —

hòròn jòn de y'an ye, kabini kelen.
a kana kè i nyè na, k'i ye mugu ci k'an mara.
i mà mugu ci ka mógo si mara.
Bitòn ko : - n y'a mèn.
jeliw sòròla ka mankan kè Bitòn na.

◦◦◦

a y'i bin, a taara Sekòrò.
a taara a fò a ba ye. a ko : - maama.
a ko : - naamu.
a ko : - Segu tun bè nyògònye la bi,
k'u b'a fè ni ka tigi nyini jamana tòn na.
ne kèra jamana tòntigi ye.
u ye kala de jèrè, k'an fara nyògòn kan,
bèe kùnkolo ye nyinini kè i ye.
nka, denkènin fara denmusonin kan,
bèe b'i ba bolo.
an bè nyògòn dan ni bangebaga musomanw de ye.
a ko : ala ye Segu tigya di n ma bi.
a ko : - ala k'i ni bamanan fara ko nyè.

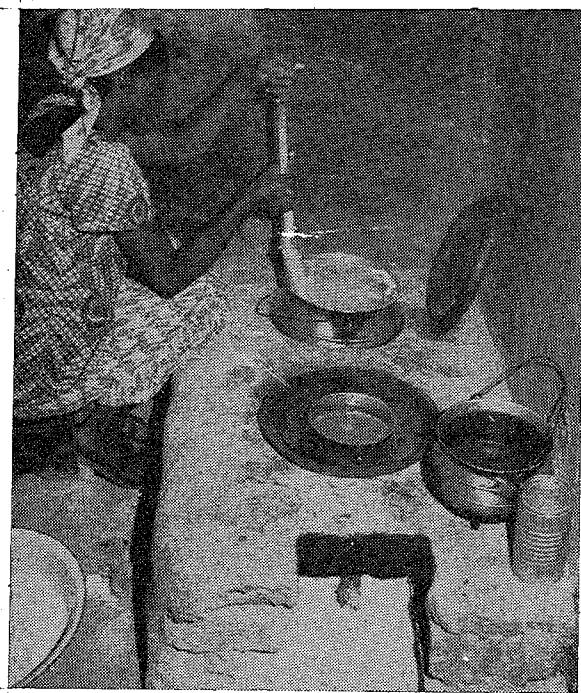
a ba Sunu sòròla

ka bilakoro kèmè kè nyògòn kan,
ka npogotigi kèmè kè nyògòn kan,
ka cè misèn kèmè kè nyògòn kan,
ka musokòròba kèmè kè nyògòn kan,
ka npogotigi geren kèmè kè nyògòn kan,
ka keninge d'u ma,
k'u ka ji da keninge kan, ni k'a falen.
u ye ji da keninge kan, keninge falenna.
a sòròla ka laban ka di d'u ma,
k'u ka taa di ko.
musokòròbaw bè a kan ka di ko,
u ye di sigi.
a sòròla ka laban,
ka dòw bila ka taa nkunan tòmò.
musokòròbaw bè na ka na nkunan sògò,
u bè nkunan sògò sa,
ka sòrò, ka na ni nkunanji ye,
ka na ni diji ye,
ka na ni dòlòji ye,
ka na nònò kènè sigi,
ko seli ba faga kana a wulu faga sa,
ko sogo bèe n'a dunbaga don,
k'ale den kèra dinyè mara masakè ye.

◦◦◦

bamananw tun bè bò Segu yan,
de ka taa Sekòrò,
ka taa, ka t'u min Masunu fè yen di la,
ka t'u min Masunu fè yen dòlò la,
ka t'u min Masunu fè yen nkunanji la,
ka t'u min Masunu fè yen nònò kènè na.
bamanan taa tuma mana se,
u bèe bè taa siraden fè.
nka, n'u minna sa, u bè na bin kònòna fè.
mógo ni mógo tè na nyògòn fè, bèe minnen don.
ò, u de k'o la sa ko :
ka taa sira fè, ka na ganyan fè,
ko : cakuru ni case,
foroko fila ani npalan kolon.
o cakuru ni case, o tè bamanan bèe ye.

ò, Bitòn Kulubali sa sigilen fanga na,
tuma min na, n'a kèra, i n'a fò,
a ba bè nin bonyaba in kè,
Segu bamananw ye nyògòn jèrè, u sòròla,
ka n'a fò o la
k' : - an b'a kè cogo di ?
an hòròn nyògòn, k'an bonya,
k'an san, ni k'an kolon dun,
a' tè tò an k'a lajè ? ko in diyalen bè koyi.
an mana taa o taa,
ba Sunu bè an min dòlò la.
an mana taa o taa,
ba Sunu bè an min diji la.
an mana taa o taa,
ba Sunu bè an min nkunanji la.
anw dun tè ci kè a ye, an tè waga bò a ye.
a den sigi don fanga na,
anw ko : mugu ma ci ka an mara,
anw ko : a ba ma kòori kè, ka fini kònò da,
k'o feere, k'an san,
an ko : kolon jòn t'an ye,
an ko : hòrònna don,
jama jèra ka manyòkala bugu dilan,
ka mógo kelen kè jamanatigi ye.
an ko o tuma na : mógo kelen man kan
ka na mógo tòw kè jòn ye.
kòmi, n'a yèrè ba ye
nin nyògònna bonya k'an ye sa,
k'a fò, a den kèlen bè jamanatigi ye,
an yèrèw ka kan k'a lajè..
bonya bè Manden, bonya masegin tè baasi ye.
an k'an bolo fara nyògòn kan, kolon tan tan..
bamananw k'i bolo kè nyògòn kan, kolon tan tan..
(a tò bè bò kibaru nata kònò)

tobili kè

a fôra kibaru nimòrò 110 kònò nyè 11 la, ko fèerè dò sòrla, min bë se ka dò bò dògò tinyèni la tobili kè tuma. o fèerè ye tobili kè dibi de ye.

an bë bibi min na, tobili kè dibi bë dilan yòrò caman na : dòw bë dilan Senegali, dòw bë dilan Otiwalita, dòw bë dilan Mali la, i n'a fô, Kucala, Segu, Katibugu, Kulukòrò, Bamakò, Kayi...

o tobili kè dibi bëe dilanbagà tè kelen ye, o bëe dilan cogo fana tè kelen ye ; dòw b'a dilan k'a layèlén san fè, dòw b'a dilan ka a sigi dugu ma. dòw bë daga sigi yòrò saba kë a la, dòw bë dan daga sigi yòrò fila ma. an kan bë min ma kibaru nimòrò in kònò, o ye tobili kè dibi ye, min bë dilan Kulukòrò. o bë dilan k'a sigi dugu ma, cogo min b'a to, tobilikèla bë se ka sigi kurun kan ka tobili kè. wo fila de bë dilan a la, ka kè daga sigi yòròw ye.

dibi jò nyèbila baaraw

tobili kè dibi dilan bògò

n'i b'a fè, i ka tobili kè dibi ka nyè, i b'a dilan bògò sugandi konyuman. an bëe b'a dòn ko bògò sugu bëe tè kelen ye : mana bë dò la ka tèmè dò kan, dò cèncèn ka ca ni dò ye. tobili kè dibi dilan bògò ka kan ka kè min ye, o ye bògò ye, min fan bëe bëe don nyògòn na ka nyògòn minè konyuman, ani tasuma funteni bë se ka kun min na, k'a sòrla, a ma ci.

minnu ye dibi bògò ko in lajè, o bëe bennén bë a kan k'a fô ko numubògò de ka nyi a la ni bògò tò bëe ye, i n'a fô, daga bë dilan ni bògò min ye. tasuma funteni bë kun dagaw la cogo min na, n'o bògò këra ka tobili kè dibi dilan, tasuma bë kun o fana la o cogo kelen na.

o bëe n'a ta, n'o bògò sòrla, kè cogo bë o faria la, yaasa a ka baara ka nyè. an nyè bë numumusow ka baara la, o baara ka suma, a ka misèn : bògò mana sòrla, a ka kan ka mònyòn mònyòn, k'a mugu tèntèn, k'o nòoni, k'a mara suma na, fo a fan bëe ka don nyògòn na kosèbè.

numubògò ka nyi, nka a tè sòrlò yòrò bëe la. n'a tè sòrlò yòrò min na, i bë bògò bilen de nyini. bògò bilen fana mana sòrla, lajèli de ka kan ka kè a baara cogo la, baara cogo min b'a to, a bë kè dibi dilan bògò nyuman ye, ka ja, k'a sòrla, pèrèn da ma ye a yòrò si la.

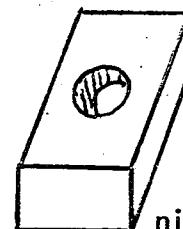
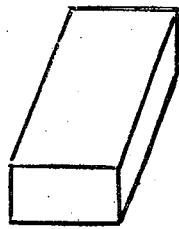
o lajèli cogo filè nin ye : an b'a dòn ko bògò bilen këra cogo o cogo, o ni cèncèn de bë nyagami nyògòn na ka kè biriki gosi bògò ye. o la sa, cèncèn hakè min ka kan ka nyagami bògò bilen na, wałasa a ka nyè konyuman, o de ka kan ka nyini. o nyinini ye baara ye, min tè kè kun fè. i bë bògò bilen suma, k'a kè minè

nyè kelen ye. cèncèn bë suma, k'a kè o minèn kelen nyè kelen ye. i b'u nyagami nyògòn na, k'a nòoni, k'a kè biriki dama dòw ye, k'o birikiw bila yòrò dò la. i bë bògò bilen wèrè suma, minèn nyè kelen, ka cèncèn suma, minèn nyè fila, k'u nyagami, ka birikiw gosi, k'o birikiw bila a dan ma. i bë bògò bilen minèn nyè kelen wèrè suma ko kura, ka cèncèn minèn nyè saba suma, k'u nyagami, ka birikiw gosi, k'u fana bila a dan ma.

biriki bëe mana ja, i b'u lajè. o biriki suguya saba la, min tè pèrèn, n'a tè mugumugu, n'a bë se ka bin, k'a sòrla, a ma bò nyògòn na, min bë se ka bila tasuma këre fè, k'a sòrla, a ma tinyè, o de bë kè ka dibi in baara. o cèncèn hakè mana kè min ye ka nyagami bògò bilen na, i b'o hakè de ta ka tobili kè dibi dilan birikiw n'a bògò labèn.

tobili kè dibi dilan birikiw

bògò nyuman sòrlolen, i bë biriki mugan nyògòn gosi, i delilen bë ka biriki gosi cogo min ka so jò. i bë biriki mugan wèrèw gosi, k'u sògò ni butelinin ye u cèmancè la (i n'a fô, biyèri butelinin). o biriki sògòlenw de bë kè ka sisi bò yòrò jò.

biriki
sògòlen
ni butelinin ye

to
minni
ma,
fila
15).
santi
dòn,
dit
bë si
nyòg
daga
daga
bë
birik
riki,
o bir
sira
wo s
bin
kan.
fan k

n'i
labèn
kònòr
layèl
o lo
sigile
nyògç
gumal

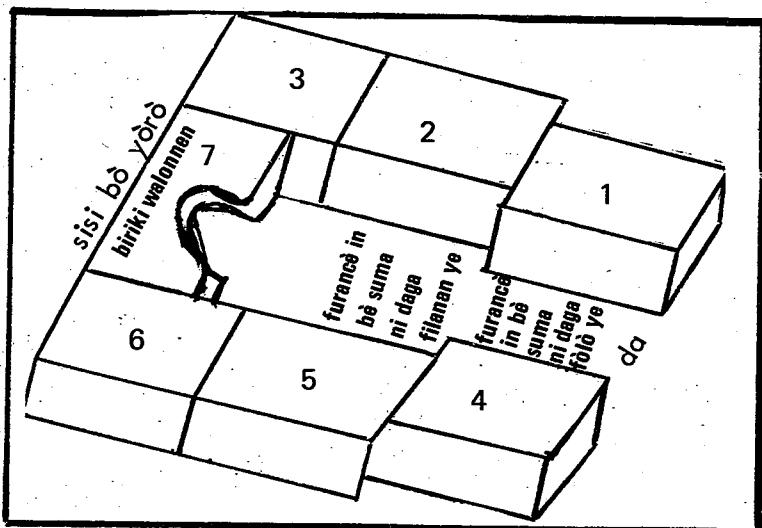
dibi

tobili kè dibi jò cogo

tobili kè dibi jòlen filè nin ye. a jò tuma, mògò b'i jan to furancèw la, minnu ka kan ka kè fènw ni nyögòn cè : k'a ta dibi in da la, ka se daga fòlò ma, o furancè tè tèmè sibiri nyè kelen kan (i n'a fò, santimètèrè 25). daga fila ni nyögòn cè tè tèmè bolonkòniden wolonwula kan (i n'a fò, santimètèrè 15). daga filanan ni sisi bò yòrò cè tè tèmè bolonkòniden naani kan (i n'a fò, santimètèrè 8). n'i y'o bée jateminè konyuman, i na dibi mumè jòjan hakè dòn, ka bò da la, ka taa se sisi bò yòrò ma.

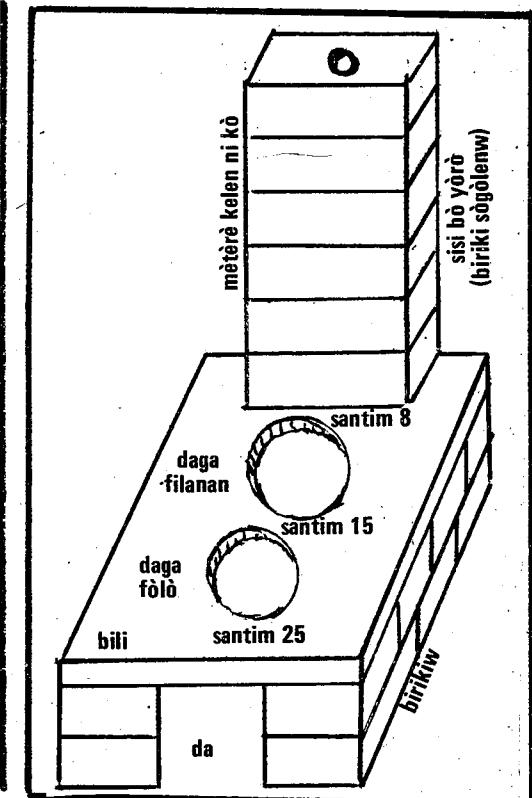
dibi in jòli bè daminè ni biriki sira kelen sigili ye dugu ma. birikiden saba bè sigi fan dò fè, ka saba sigi fan dò fè. furancè min bè kè fan fila birikiw ni nyögòn cè, o bè suma ni dagaw ye, tobili bè kè ni daga minnu ye ka caya. dagaw bè sigi birikiw ni nyögòn cè, k'u tintin ka don, k'u sigi konyuman. ni dagaw jijalen don, i b'a dòn o de la ko birikiw sigilen bè ka bèn u sigi yòrò ma. o la, i bè bògò nòoni ka o birikiw nòrò. biriki sògòlen dò bè fara u kan, ka kèbiriki wolonwulanen ye, n'o ye sisi bò yòrò biriki fòlò ye. o biriki fan kelen bè walon (ja b'a jira cogo min), ka sira di sisi ma, a bè se ka biriki sògòlenw cèmancè la wo sòrò cogo min.

biriki sira filanan bè sigi o cogo kelen na, sira fòlò kan. biriki sògòlen bè kè biriki wolonwulanen kan, k'a fan kelen fana walon, dugumala ta kèra cogo min.

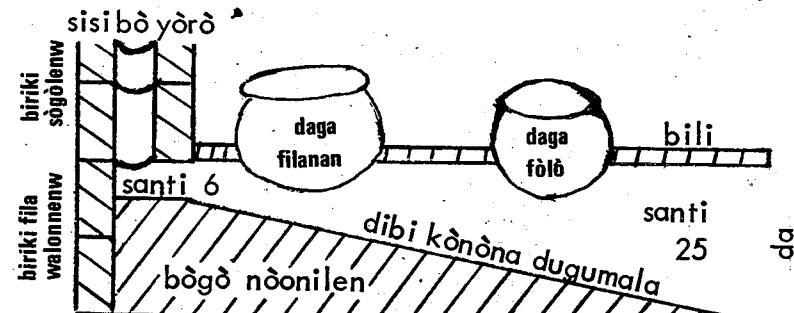

n'i tilala biriki sira fila ninnu na, i bè dibi kònòna labèn : tasuma funteni tè dagaw sòrò ka nyè, ni dibi kònòna dugumala ma 'abèn, ka a sisi bò yòrò fanfèla layèlèn, k'a da fanfèla to dugu ma.

o la, da fanfèla kundama hakè bè bèn biriki sira fila sigilenw kundama hakè ma, i n'a fò, sibiri nyè kelen nyögòn (walima santimètèrè 25). daga filanan ju ni dugumala cè ka kan ka kè bolonkòniden saba nyögòn ye

(i n'a fò, santimètèrè 6). bògò bè nòoni, ka kè dibi fan fila birikiw ni nyögòn cè, k'a caya sisi bò yòrò fan fè, k'a dògòya da fan fè, fo ka o hakè fôlen ninnu sòrò.

dibi kònòna dugumala labènne kò, dibi bili : cèncèn de bè kè fòlò ka dibi kònòna fa, k'a tò to bolonkòniden kelen ni tila jate ye (i n'a fò, santimètèrè 4). o b'a sòrò, biriki kelen kèra da la, ka cèncèn bali, a kana bò. ji dòonin bè funfun cèncèn na, ka sòrò, ka bògò nòonilen kè ka dibi bili. bògò min bè kè ka sanfèla bili, o ni min kèra birikiw ye, o bè ka kan ka kè kelen ye. n'o tè, u tè nyögòn miyè konyuman. ni dibi bili baara bèe b'a sòrò, dagaw sigira u nò na, ka nègè bere don u kòrò, n'a se b'a tigi ye. o nègè berew bè se ka kè naani ye, ka fila sigi daga fòlò kòrò, ka fila sigi daga filanan kòrò.

dibi mana bili ka ban, a tò ye k'a labèn konyuman, k'a cènyè, ani ka sisi bò yòrò jò ni biriki sògòlenw ye. sisi bò yòrò kundama ka kan ka mètèrè kelen ni kò bò. ni dibi jòlen bè kè k'a sisi bò yòrò sèmè kogo kan, sisi bò yòrò kundama ka kan ka kogo ta bò.

yanni i ka tila sisi bò yòrò jòli la, bògò min kèra ka dibi bili, o bè simi. o tuma, dagaw bè munumunu, k'u kòròta ka wuli. cèncèn bè kè k'a yòrò dakènyè, dibi in bè bila ka ja. (a tò bè bò kibaru nata kònò)

ka bò kucala

kòori

fèn nyènamaw bò tuma

kòsimafila

a bè bòli daminè kabini sètanburu kalo fo òkutòburu kalo. a bè caya sètanburu kalo de kònò.

cariyasi

a bè se ka bò zuwèn kalo ni zuluye kalo la. a bè se ka bò fana kabini sètanburu kalo fo nowanburu kalo la. nka, a ka ca a la, a ye tuma yèrè ye kòori feere daminè

tuma ye, ani òkutòburu kalo.

diparòpisi

a bè bòli daminè kabini zuluye kalo fo nowanburu kalo. a bè caya k'a ta uti kalo la, fo òkutòburu kalo.

eliyotisi

a bè se ka bò uti kalo la, fo nowanburu kalo. a bè caya òkutòburu

kalo la.

banangòmè (disidèrèkisi)

bò tuma kelen t'ale la. nka, a bè caya nowanburu kalo ni òkutòburu kalo la.

silèpita

o bè se ka bò zuluye kalo la. a bè se ka bò fana uti kalo ni sètanburu kalo la.

fèn nyènamaw sòrô tuma tabulo filè nin ye :

san kalow	zuwèn	zuluye	uti	sètanburu	òkutòburu	nowanburu
kòsimafila	:	:	:	xxxxXXxXXXXxx	xxxxxx	
cariyasi	ooooooo	:	:	oooo	xxxxxxxx	ooooooo
diparòpisi	oooooo	xxxxxxxxXXXXXxxxxxx	xxxxxx	XXXXXXXXXXXXXX	xx	
eliyotisi	:	oooooo	xxxxxxxxxxxxxx	xxxxxx	XXxxx	
banangòmè	oooooooooooo	oooooooooooo	oooooo	oooooo	xxxxXXxXXXXxx	
silèpita	ooooooo	oooooo	oooooo	oooooo	oooooo	oooooo

XXXXX : fèn nyènamaw caya tuma foro kònò.

xxxxxx : u bè bò tuma minnu na.

oooooo : sigasiga bè u bòli la nin tumaw la. nka, u bè se ka bò.

kòori furakè tuma

furakèli fòlò bè kè ni kòori ju feere fòlò bòra.

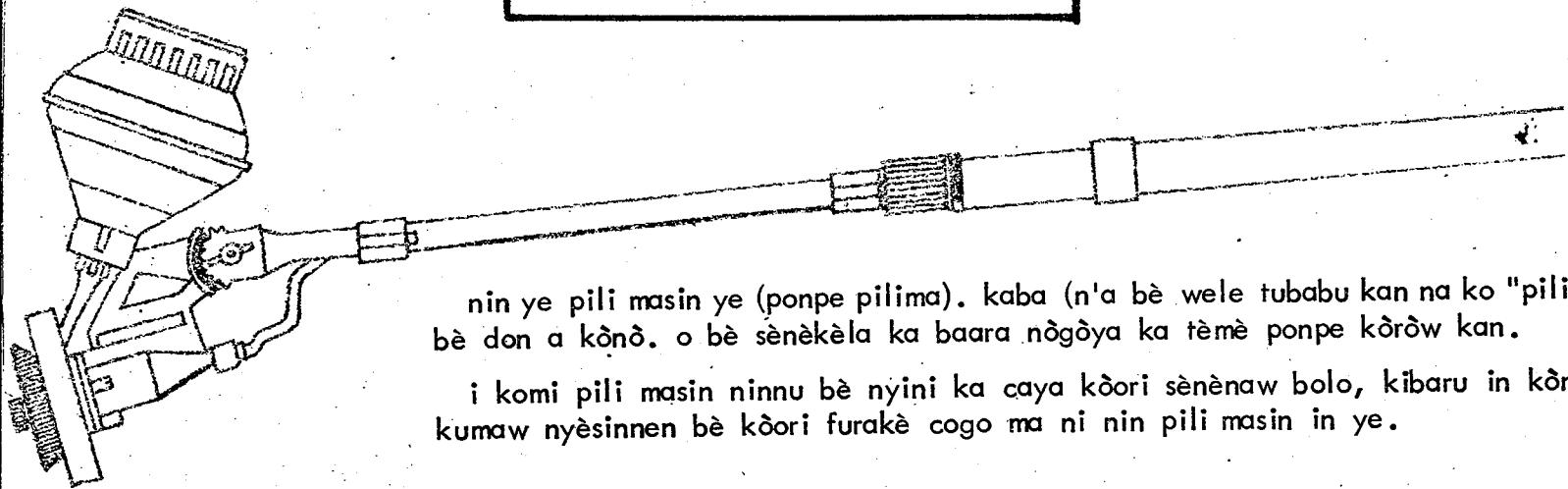
segin bè kè a kan tile 12 o tile 12. ni ponpe pilima de b'i bolo ka kòori furakè, sinyè fòlò ni sinyè filanan na, pòsòni litiri 2 bè bèn taari kelen kòori furakèli ma. o la, i bè kòori walán ta wòorò wòorò, ka furaji lase o walán wòorò kòori juw ma.

k'a ta sinyè sabanan na, fo sinyè wòorònan, litiri 3 de bè kè ka taari kelen kòori furakè. o la, i bè kòori walán ta naani naani, ka furaji lase o walán naani kòori juw ma.

ni ntumu bòta cayara foro kònò, i bè se ka furakèli waati furancè surunya.

furakèli

ponpe pilima

nin ye pili masin ye (ponpe pilima). kaba (n'a bè wele tubabu kan na ko "pili") bè don a kònò. o bè sènèkèla ka baara nògòya ka tèmè ponpe kòròw kan.

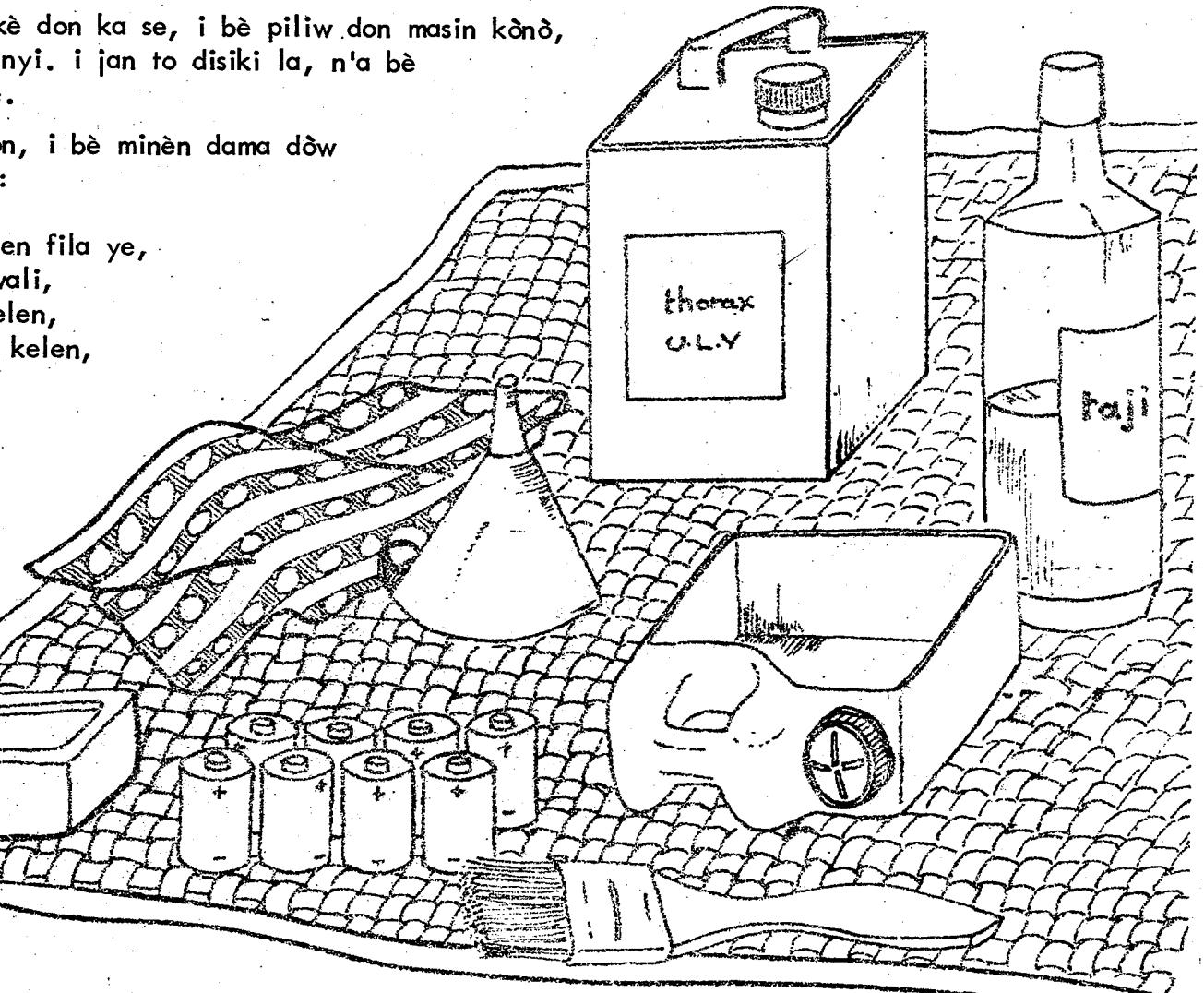
i komi pili masin ninnu bè nyini ka caya kòori sènènaw bolo, kibaru in kònò kumaw nyèsinnen bè kòori furakè cogo ma ni nin pili masin in ye.

kòori furakè nyèbila baaraw

sani kòori furakè don ka se, i bè piliw don masin kònò, k'a lajè, n'a ka nyi. i jan to disiki la, n'a bè munumunu daminè.

kòori furakè don, i bè minèn dama dòw bila i bolo kòrò :

- dèbèn kòrò,
- bidòn kòrò tigèlen fila ye,
- taji wali gazuwali,
- pòsòni bidòn kelen,
- bòròsi misènnin kelen,
- taji donnan,
- pili segin,
- ji ta minèn,
- fini kolon,
- safunè.

ka bò kucala

kòori

furakèli kè cogo

i b'i ka foro kènè suma bòlòw turu, k'a dan dòn. taari tilancè tilancè ka nyi. i y'a dòn ko sinyè fòlò ni sinyè filanan, litiri kelen ka kan ka bèn taari tilancè ma. k'a ta sinyè sabanan, fo wòorònan, litiri kelen ni tila bè bèn taari tilancè ma. nin jate kun ye, yaasa i k'i taama cogo dòn : n'i ka teli, walima n'i ka suma, i n'o dòn. bawo, furakèli sen fè, mògò ka kan k'i taama cogo bérè bèn. ni taama sumayara kojugu, furaji caman bè bòn sènèfènw kan, o bè se k'u jeni. ni taama teliyara, furaji tò bè to.

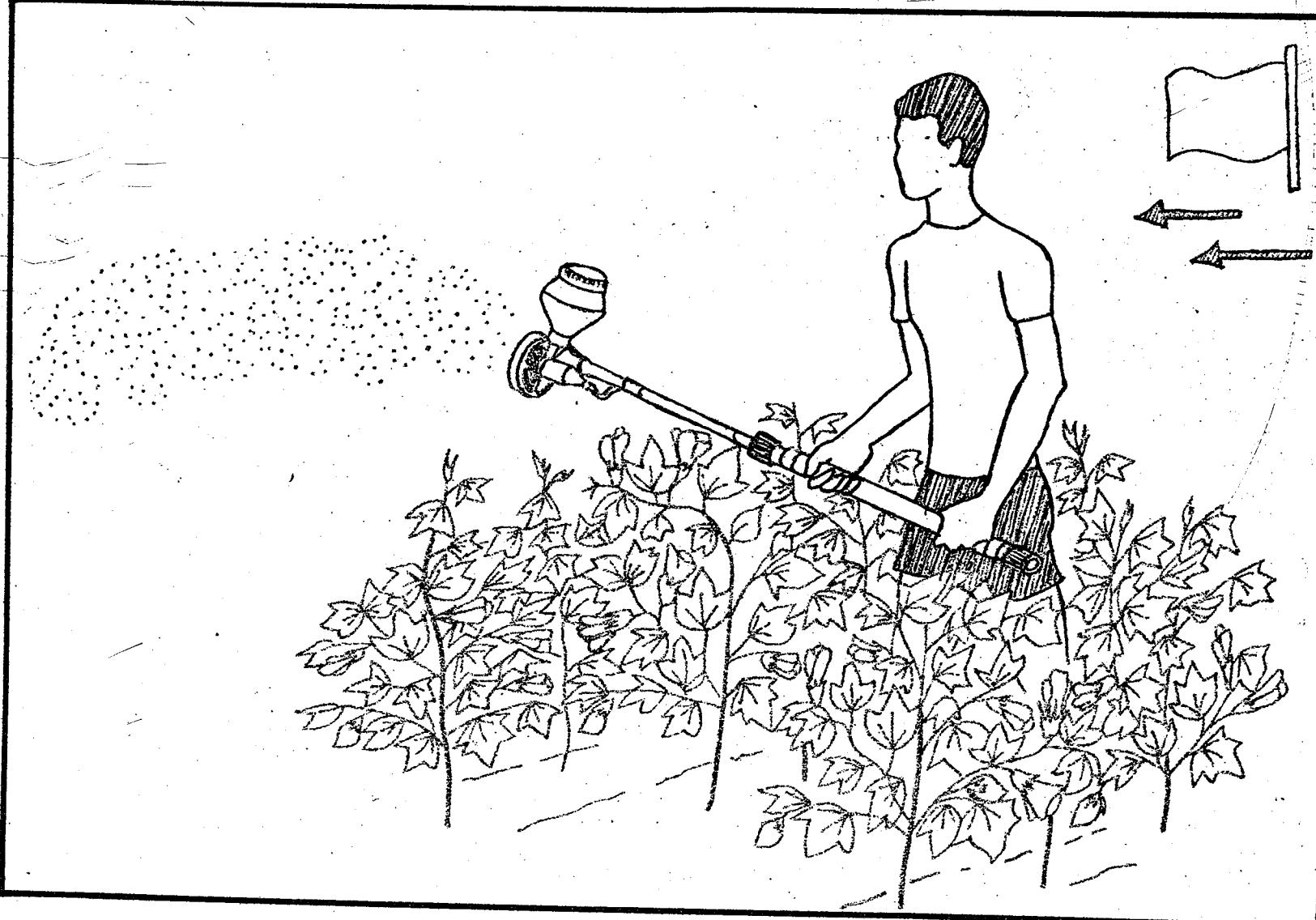
i bè furakèli daminè sògòma, ni ngomi ye binw bila. a kè tuma ka kan k'a sòrò, finyè bè ci. nka, finyèba ko tè, finyè mankan ko don.

i bè pili masin buteli fa pòsòni na. ji tè nyagami pili masin pòsòniw na. n'i bè baara kè ni pòsòni ye, i jan to i yèrè la tuma bée.

n'i bè furakèli la, i jan to finyè bò yòrò la. i bè finyè bò fan nyini, k'a dòn. cogo si la, finyè man kan ka furaji lase i ma. furaji ka kan ka kè tuma bée kòori furaw de kan.

n'i bène furakèli daminè, kòori walanc hakè min ka kan ka furakè, i b'o dan : sinyè fòlò ni filanan na, i bè kòori walanc ta wòoro wòorò, k'i jò wolonwulan na seginnan cè. k'a ta sinyè sabanan na, fo wòorònan na, i bè kòori walanc ta naani naani, k'i jò duurunan ni wòorònan cè.

n'i ye walanc dan, i bè buteli jòlen to ka motèrè wuli. ni disiki munumununa kà hakè sòrò, i bè masin yèlèma, ka buteli ju sin san fè, i n'a fò, a bè cogo min ja in kan. o kò, i bè baara daminè. n'i ye buteli yèlèma, k'a sòrò, masin ma wuli, furaji bè bòn kòori fura kàn, o bè se k'o jeni.

furakèli

pili masin daburu eregeleli bë bò finyè cita bonya na. ni finyè mankan don, nònkon nyè kelen de bë masin ji furu da ni kòori furaw cè. ni dò farala finyè fanga kan, i b'a kun suli dòonin, walasa finyè kana furaji bée ta ka taa fofo kò fè. ni finyè dògòvara, i b'a kun wuli dòonin, walasa furaji ka se walans jatelen bée kònò kòori

juw ma.

ni finyè jòra, i bë baara jò. ni finyè folokofalaka cogo yélèmana, i b'i jò, wali i bë taamashyèn bila i jò yòrò la, ka taa furakèli daminè foro yòrò wèrè la. n'i bë furakèli kè, a ka ca a la, kòori walans fòlò min b'i kérè fè, ji tè se o ma. i kana nyinè o kò.

pili masin lakanani baaraw

n'i y'i mago bò i ka pili masin na, a bë tinyè joona. n'i b'a fè i ka pili masin ka si sòrò, i b'i jan to a la. o kama, i kana nyinè a lasaniya kò : n'i tilara baara la, i b'a saniya ni taji wali gazuwalieye, walasa ka pòsòni puturu mana bò a la.

o cogo filè nin ye :

- ni ji banna pewu buteli kònò, i bë masin lajò.
- i bë buteli kun sin duguma. o kò, k'a munumunu, fo k'a magaya.
- n'i ye buteli bò, i bë taji wali gazuwali dòonin kè a kònò, k'a kusukusu kosèbè ni o ye. i kana o koliji bòn mögòw sen kòrò.
- i bë buteli kun sin duguma. o kò, k'a da munumunu, fo k'o magaya.
- i bë motèrè bila a la. o kò, ka buteli ju sin san fè. i ye taji wali gazuwali min kè a kònò, n'o banna, i bë

motèrè lajò. nin baara in de b'a to, n'i bë taji buteli ni pili masin daburu ko.

- i bë taji bara munumunu, k'a magaya. o kò, k'a datugu, k'a bila.
- n'i ye disiki nyigin ni gazuwali wali taji ye, i b'a jòsi ni bòròsi ye. nka, i jija, i kana masin motèrè nyigin.
- i bë disiki kunnabiri don.
- i bë finikolo wali bòròsi dò kun su gazuwali wali taji la, k'o kè ka pili masin kò jòsi, i n'a fò, a bara n'a ji furu wow.
- i bë kabaw bò, k'u da, walasa u bë ja.

baara bannen, n'i y'i ka pili masin waraka, i b'a kabaw bila a dan ma, i kana o ni a fan tòw nyagami.

n'i y'o kè, i kana pili masin to tile la. i b'a bila summa la san fè, k'a bò denmisènw nyè kòrò.

pili masin labèn cogo

1. ni disiki tè munumunu.

o kòrò ye ko kabaw fanga banna, wali u don cogo manyè, wali pili masin yèrè kuran juru dòw bòra u don yòrò la, wali a motèrè kontaki tinyèna, wali motèrè yèrè tinyèna.

i bë se ka mun kè ?

- i bë kabaw falen, wali k'u don cogo nyè.
- i bë kuran juruw don u don yòròw la.
- i bë motèrè kontaki jòsi.
- n'i ye nin baara kelen kelen kè k'a foori, ni disiki ma munumunu, i bë se sèkitèrè la ni pili masin kuuru ye.

2. ni disiki bë munumunu, nka a fanga ka dògò. disiki yèrè nògòlen don.

i bë se ka mun kè ?

- i b'a jòsi k'a lasaniya, i n'a fò, a fòra cogo min.
- n'a ma nyè, i bë disiki kura don a la.

3. ni daburu ji kisèw ka kunba.

ji furu cogo mqn nyi, disiki tinyèna. a bë coron wo min kònò, ka taa motèrè akisi la, o wo bonyana, wali a nyin dòw karilen don.

i bë se ka mun kè ?

- i bë se sèkitèrè la ni pili masin ye.

4. ni disiki bë munumunu, nka ji tè furu ka bò daburuw fè.

kabaw fanga banna, wali daburuw gerenna. nkò, a bë se ka kè ni pili masin kò kan finyè don wo fana gerenna:

i bë se ka mun kè ?

- i bë kabaw falen.

- i bë nègèjuru misèn dò kè k'a daburu n'a finyè don wo kòròbò. ni nègèjuru t'i bolo kòrò, nègèso dò finyè donnan kè k'u fyè. Mamadu Yusufu Sise ni ZanPiyyeri Dèrilòñ (a tò bë bò-kibaru nata kònò)

séku tunkara ye dinyè to

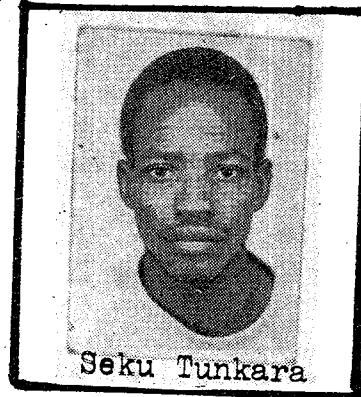
Nbalima malidenw, cè ani muso, denmisèn ani mógo kòròba, arajo mali baarakèlaw, balikukalan baarakèlaw, ani baliku kalan kanubagaw, mali kònò ani mali kòkan, ne nisongoyalen bè nin sèbèn in ci aw ma, k'aw ladònniya, anw karamogò, anw terikè an'anw baara kè nyögòn min tògò ye Seku Tunkara, ala y'a ka kalifa minè a la taa ma sira fè k'a to Abijan, Kodiware jamana kan, a kèra kari don Mè kalo tile 10 san 1981.

Seku Tunkara bangera Kula san 1952, kula marakaso la. Seku Tunkara y'a dòyòrò fa kula kònò, k'a dòyòrò fa mali kònò. A ye baliku karamogoya kalan kè san 1970 la. Ka kalanso dayèlè san 1975 Kula. Ka kalan kè fo ka karamogòw bò u la. Ne yèrè min ye nin ye, ne ye Seku ka kalanden fòlò dò ye. Ne kèra karamogò ye bi kula kalanso dò la. Dò wèrè fana bè yen n'o ye karamogò ye min tè ne ye, o fana bè kalanso dò la kula.

Bi ala ni Seku Tunkara sababu, kalanso naani de tun bè kula. Cè kalanso fila ani muso kalanso fila. Bi kalanso saba de bè yen minw bè kalan kè kosèbè. Cè kalanso kelen ani muso kalanso fila.

Seku Tunkara kèra yeelen ye ka bò baliku kalan na kulakaw ye. Kula ma nimisa balikukalan na, wa kula tè sala-

ya balikukalan na fana. Ala ni mali nyémogò sababu, ani balikukalan nyémogò sababu la, kulakaw ye fèn min sòrò balikukalan na n'o ye nyò susu mansin ye, o nafa tè ban, o fana kèra sababu ye ka kula musow lafiya bi kosèbè. Ala ni Seku Tunkara sababu, kula ye fèn dòn baliku kalan na bi kosèbè. Seku Tunkara, ale de ye gafe dilalen ye tubabukan na k'a bayèlèma bamanankan na k'a di gafe dilalaw ma u k'a kè gafe ye balikukalanden ye ani

Seku Tunkara

balikukalan kanubagaw ye. O gafe tògò ye ko "nka nakò". Nò kuma kelen fò, na duman tè mèn to dunnaw kun.

Anw kula balikukalan karamogòw n'a kalanden, kula cè an'a muso, an bée ka dugawu kè Seku Tunkara ye mali baliku kalan nyémogò tògò la. Karamogòw ni kalanden bée tògò la. Ala ka lahaha nògoya Seku Tunkara ye.

Muhamedi Fonba dòw ko Bakoroba Kula Marakaso.

bamanankan

Nunna Siginidenw (Nasales)

én...bónbón.....bonbon
un...bunteni...scorpion
an....ban.....refuser
en..dendennin....poupée
én..bènkè.....oncle
in.binkanni..brigandage
on...bonbonsi.....barbe

Sammani Siginidenw (Voyelles longues)

ée.kèolè..convalescence
uu...duuru.....cinq
alamòri.....armoire
alanyò.....une plante
ale.....lui, elle
baarakèden....manoeuvre
baarakèbali.....chômeur
baarakèla...travailleur
dabali.....préparer
dabi.....punaise
dabila.....cesser
jabibi.....ananas
jajaja.....vagabondage
jafilè.....miroir
fakite.....affecter
fala.....bas-fond
falafala.....plaque
galadonmuso.teinturière
galadonna....teinturier
galaji.....indigo
galakakolo.....côte
hakilisigi.....calme
halisa..jusqu'à présent
hami.....souci
kaare.....carre
aa...jaabi.....repondre
ee.feerelikèla..vendeur
èe...fèenè.....étendre
ii...jiidi..s'accrétre
oo...foolabò.....mue